

Hallituksen esitys eduskunnalle apurahansaajien eläkevakuuttamista koskevien säännösten tarkistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjän eläkelain muuttamista siten, että apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä muutetaan.

Apurahansaajalle vahvistettu eläkevakuutus voitaisiin apurahansaajan hakemuksesta keskeyttää nykyisin laissa mainittujen apurahalla työskentelyn keskeyttämissyiden lisäksi myös silloin, kun apurahalla työskentely keskeytyy muun ansiotyön vuoksi.

Apurahansaajalle vahvistettu eläkevakuutus olisi jatkossa mahdollista keskeyttää myös silloin, kun apurahalla työskentely keskeytyy ennen neljän kuukauden yhdenjaksoista apurahalla työskentelyä. Tällöin vakuutus keskeytettäisiin vakuutuksen alkamisesta lukien neljän kuukauden kuluttua.

Apurahansaajalle vahvistetun eläkevakuutuksen keskeyttäminen edellyttäisi nykyisten edellytysten lisäksi jatkossa, että apurahan

myöntäjä on kirjallisesti hyväksynyt apurahalla työskentelyn keskeyttämisen.

Lisäksi ehdotetaan uutena järjestelyinä, että apurahansaajalle vahvistettuun eläkevakuutukseen voitaisiin tietyissä tilanteissa apurahansaajan hakemuksesta yhdistää apurahansaajan sellaisella apurahalla työskentely, joka ei yksinään täytä työskentelyjakson lyhyiden tai apurahan euromäärän pienuuden vuoksi apurahansaajan eläkevakuuttamisen edellytyksiä.

Edellä mainittujen muutosehdotusten vuoksi myös apurahansaajien eläkevakuuttamista koskevia menettelysäännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi.

Esityksen tarkoituksena on poistaa apurahansaajien eläkejärjestelmässä havaittuja epäkohtia ja saattaa apurahalla työskentely nykyistä kattavammin ansiosidonnaisen sosiaaliturvan piiriin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.2 Nykytilan arviointi	7
2.2.1 Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttäminen	7
2.2.2 Lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistäminen apurahansaajan MYEL- vakuutukseen	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	9
3.1 Esityksen tavoitteet	9
3.2 Keskeiset ehdotukset	9
3.2.1 Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttäminen	9
3.2.2 Lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistäminen apurahansaajan MYEL- vakuutukseen	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	11
4.1 Ulkomailla työskentely	11
4.2 Taloudelliset vaikutukset	12
5 ASIAN VALMISTELU	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	15
1.1 Maatalousyrittäjän eläkelaki	15
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	20
3 VOIMAANTULO	20
4 SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	20
LAKIEHDOTUS	21
maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	21
LIITE	24
RINNAKKAISTEKSTI	24
maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	24

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2009 alusta. Apurahansaajan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan perustana on apurahansaajalle maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006; MYEL) 10 a ja 10 b §:n mukaisesti vahvistettu eläkevakuutus (MYEL-vakuutus).

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen edellytyksenä on, että Suomessa asuvalle apurahansaajalle on Suomesta myönnetty tieteellisen tutkimuksen tekemistä tai taiteellisen toiminnan harjoittamista varten apuraha, jonka turvin hän työskentelee Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja apurahan suuruus vuotuiseksi työtuloksi muutettuna on vähintään MYEL:n mukaisen vuotuisen työtulon alarajan suuruinen. Tietyn edellytyksin apurahansaajan MYEL-vakuutettava työskentely voi tapahtua ulkomailla. Apurahansaajan MYEL-eläketurva ja -kuntoutusetuudet määräytyvät hänelle vahvistetun MYEL-työtulon perusteella.

Apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen perusteella apurahansaaja on myös MYEL-ryhmähenkivakuutuksen, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981; MATAL) mukaisen pakollisen työtapaturmaturvan, sairausvakuutuslain (1224/2004; SVL) mukaisten ansiosidonnaisten päivärahaetuuksien ja kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman kuntoutusrahan piirissä. MYEL-vakuutuksessa vahvistettua vuotuista työtuloa käytetään myös näiden ansiosidonnaisten etuuksien perusteena olevana tulona. MYEL-vakuutetulla apurahansaajalla on kuten muillakin MYEL-vakuutetuilla oikeus sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991) mukaiseen päivärahaan. Tätä päivärahaa maksetaan SVL:n mukaiselta omavastuujalta apurahansaajan työkyvyttömyyden alkamispäivää ja sitä seuraavaa kolmea arkipäivää lukuun ottamatta. Lisäksi MYEL-vakuutetut apurahansaajat voivat halutessaan ottaa MATAL:n mukaisen pakolli-

sen työtapaturmavakuutuksen rinnalle MATAL:n mukaisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen.

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskeviin säännöksiin ei ole tehty muutoksia niiden voimaantulon jälkeen.

Apurahansaajien MYEL-vakuutuksen piirissä on ollut vuosittain keskimäärin noin 4 500 apurahansaajaa. Heidän yhdenjaksoinen työskentelynsä apurahalla on kestänyt keskimäärin kymmenen kuukautta. MYEL-vakuutetuille apurahansaajille vahvistettu vuotuinen MYEL-työtulo oli vuonna 2013 keskimäärin 21 000 euroa.

Kun eduskunta aikoinaan hyväksyi apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön, se edellytti antamassaan lausumassa, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa apurahansaajien vakuuttamisvelvoitetta niin, että peräkkäiset, yhteen laskettuina vähintään neljän kuukauden mittaiset, apurahat tulisivat pakollisen vakuuttamisen piiriin.

Muun muassa edellä mainitun eduskunnan lausuman johdosta Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) yhteyteen perustettiin apurahansaajien sosiaaliturva-asioiden kehittämistä varten neuvottelukunta (Apurahansaajien neuvottelukunta). Siinä on Melan edustajien lisäksi edustaja sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnasta, Taiteen keskustoimikunnasta, Tieteentekijöiden liitosta, Akavasta, Suomen Taiteilijaseurasta ja Suomen näyttelijäliitosta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan lyhyiden apurahojen asema sosiaaliturvalainsäädännössä selkeytetään (Hallitusohjelman luku 5: Koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikka; Kulttuuri).

Edellä mainitun ja eräiden muiden hallituksen ohjelmassa olevien kirjauksien perusteella sosiaali- ja terveysministeriö asetti 5.9.2012 luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmän. Sen tehtävänä oli muun muassa selvittää Apurahansaajien neuvottelukunnan selvityksen perusteella alle neljän kuukauden

apurahajaksojen merkitys apurahatyöskentelyn vakuuttamisen kannalta sekä selvittää muut mahdolliset neuvottelukunnan havaitsemat epäkohdat apurahansaajien sosiaaliturvan vakuuttamisessa ja tältä pohjalta tehdä tarpeelliset muutosehdotukset. Työryhmän työ päättyi 30.9.2013 (STM:n raportteja ja muistioita 2013:34).

Työryhmä ehdotti, että tutkija- tai taiteilijaryhmässä työskenteleville apurahansaajille tiettyyn projektiin myönnettyjä lyhyitä, alle neljän kuukauden jatkoapurahoja voitaisiin yhdistää ryhmässä työskentelevien aikaisempaan MYEL-vakuutettuun apurahajaksoon projektityön jatkuessa keskeytyksestä. Työryhmä ehdotti myös, että tutkija- tai taiteilijaryhmässä tiettyyn projektiin myönnetty lisärahoitus, joka kohdistuu jo vakuutetulle MYEL-apurahajaksolle, voitaisiin ottaa huomioon apurahansaajan MYEL-vakuutuksessa. Työryhmän mukaan mahdollista lainmuutosta valmisteltaessa olisi erikseen selvitettävä, tulisiko yhdistettävän apurahan myöntäjän olla sama taho, joka on myöntänyt sen apurahan, jonka perusteella MYEL-vakuutus on alkuaan vahvistettu, vai voisiko yhdistettävän apurahan myöntäjä olla jokin muu taho. Samalla työryhmä katsoi, ettei alle neljän kuukauden työskentelyyn myönnettyjä apurahoja olisi muissa tilanteissa, kuten esimerkiksi itsenäisesti työskentelevien apurahansaajien kohdalla tai näitä niin sanottuja lyhyitä apurahoja keskenään ketjuttamalla, tarkoituksenmukaista ottaa huomioon apurahansaajien MYEL-vakuutuksessa.

Työryhmä ehdotti myös, että apurahansaajien MYEL-vakuutus voitaisiin keskeyttää nykyisin laissa olevien keskeyttämisperusteiden lisäksi myös apurahansaajan muun ansiotyön vuoksi. Lisäksi työryhmä ehdotti, että MYEL-vakuutus voitaisiin keskeyttää aikaisintaan neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta ja että tämä vakuutuksen keskeyttämisajankohta koskisi kaikkia MYEL-vakuutuksen keskeyttämisperusteita.

Työryhmä totesi vielä, että jos apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskevia säännöksiä muutetaan, lainvalmistelun yhteydessä tulee selvittää muutosten vaikutus apurahansaajien sosiaaliturvaan tilanteissa, joissa apurahansaaja harjoittaa toimintaansa ulkomailla suomalaisen apurahan turvin. Näissä

tilanteissa olisi työryhmän mukaan oleellista, että apurahansaajalla säilyisi yhteys Suomen sosiaaliturvaan ja että apurahansaajan MYEL-vakuutus pysyisi mahdollisimman muuttumattomana ulkomailla työskentelyn ajan.

Työryhmä hyväksyi edellä mainitut ehdotuksensa yksimielisesti. Toisaalta osa työryhmän jäsenistä katsoi, että niin sanottuja lyhyitä apurahoja tulisi voida yhdistää työryhmän ehdotusta laajemmin apurahansaajien eläkevakuuttamisessa.

Työryhmän loppuraportti oli lausuntokierroksella. Suurin osa lausunnonantajista ei kiinnittänyt lausunnossaan huomiota edellä mainittuihin työryhmän ehdotuksiin. Niihin otti kantaa lausunnossaan Mela, Eläketurvakeskus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, AKAVA ry, Suomen Taiteilijaseura ry ja Suomen Kirjailijaliitto ry, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry, Teollisuusteiden Liitto Ornamo ry ja Tieteentekijöiden Liitto ry. Osa näistä lausunnonantajista piti kysymyksessä olevia ehdotuksia sellaisenaan kannatettavina. Osa katsoi, että apurahansaajan MYEL-vakuutus tulisi voida keskeyttää perustellusta syystä riippumatta siitä, missä vaiheessa tarve keskeytykselle ilmaantuu. Lisäksi osa katsoi, että lyhyitä apurahoja pitäisi voida yhdistää apurahansaajien MYEL-vakuuttamisessa ehdotettua laajemmin ja joustavammin ja että yhdistämisen tulisi koskea tutkija- tai taiteilijaryhmässä työskentelevien lisäksi itsenäisesti apurahalla työskenteleviä.

Useassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös siihen, ettei apurahansaajien oikeus Suomen sosiaaliturvaan saisi katketa työryhmän ehdottamien muutosten vuoksi.

Valtiovarainministeriö katsoi lausunnonaan, että työryhmän ehdottamien muutosten jatkovalmistetussa tulisi selvittää muutosten kustannusvaikutukset ja hallinnolliset vaikutukset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

MYEL:ssa apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta

työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin. Sama koskee henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee työtä tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty. Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

Apurahansaajalta ei kuitenkaan edellytetä Suomessa asumista, jos häneen sovellettaisiin Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen soveltavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella. Lisäksi Suomessa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen tai taiteelliseen toiminnan harjoittamiseen rinnastetaan tutkimuksen tai taiteen tekeminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tutkimusta tai taiteellisen toiminnan harjoittamista varten.

MYEL:n 8 b §:ssä säädetään siitä, minkälainen apurahansaajan apurahalla työskentely jää MYEL:n soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaista on muun muassa apurahalla työskentely, joka ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta tai apurahan perusteella työskentelyajalle määriteltävä vuotuinen työtulo jää alle MYEL:n vuosityötulon alarajan 2 752,07 euroa (vuoden 2004 taso). MYEL:n vuosityötulon alaraja on vuoden 2014 tasossa 3 715,29 euroa.

MYEL:n 10 a §:ssä säädetään apurahansaajan vakuuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan apurahansaaja on velvollinen ottamaan itselleen MYEL-vakuutuksen, kun hänelle on myönnetty Suomesta apuraha, jonka turvin hän työskentelee Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja hänen saamansa apurahan määrä on MYEL:n 21 a §:n mukaisesti vuotuiseksi työtuloksi muutettuna vähintään 3 715,29 euroa (vuoden 2014 taso).

MYEL:n 10 a §:n 3 momentin mukaan apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan ja päättyvän apurahapäätöksessä mainitun tai apurahan myöntäjän erikseen ilmoittaman työskentelyajan mukaisesti. Jos työskentely-

ajasta ei ole edellä tarkoitettua apurahanmyöntäjän mainintaa, apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan apurahansaajan ilmoittamana alkamispäivänä ja jatkuvan hänen ilmoittamaansa päättymispäivään. Apurahatyöskentelyn voidaan kuitenkin katsoa alkavan aikaisintaan apurahan myöntämispäätöksen antamispäivästä lukien. Apurahansaajan MYEL-vakuutus vahvistetaan aina määräaikaisesti voimassa olevaksi edellä tarkoitettulle työskentelyajalle.

MYEL:n 10 b §:ssä on säännökset apurahansaajan vakuutuksen voimassaolosta ja vakuutuksen voimassaolon päättymisestä. Pykälän 2 momentissa säädetään vakuutuksen keskeyttämisestä. Sen mukaan jos apurahansaajalle vahvistetussa vakuutuksessa huomioon otettu työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi apurahansaajan sairauden, kuntoutuksen, lapsen syntymän tai alle kolmevuotiaan lapsen hoidon, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen tai näihin rinnastettavan syyn vuoksi ja apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä myös apurahan myöntäjälle, vakuutus voidaan apurahansaajan hakemuksesta keskeyttää sitä seuraavan kuukauden alusta, jona apurahalla työskentely on keskeytynyt. Kun apurahansaaja keskeytyksen jälkeen aloittaa uudelleen apurahalla työskentelyn, vakuutuksen voimassaoloa jatketaan apurahansaajan hakemuksesta alkuperäisen vakuutuspäätöksen mukaan jäljellä olevalle, vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle.

MYEL:n 10 b §:n 3 momentissa säädetään apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen päättymisestä. Lainkohdan mukaan vakuutuksen voimassaolo päättyy 10 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että apurahansaaja on lopettanut 10 a §:ssä tarkoitettua työskentelyn tai jos hän ei enää muuten ole vakuuttamisvelvollinen. Selvityksen saatuaan Mela voi tarkistaa 10 a §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät täyty.

Jos apurahansaaja työskentelee ulkomailla, hänen mahdollisuutensa kuulua ulkomailla työskentelynsä aikana Suomen sosiaaliturvan

piiriin, riippuu siitä, työskenteleekö hän EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä (EU- tai ETA-maa) taikka työskenteleekö hän maassa, jonka kanssa Suomi on solminut sosiaaliturvasopimuksen (sosiaaliturvasopimusmaa: USA, Kanada, Quebec, Chile, Israel, Australia ja Intia), vai työskenteleekö hän jossakin muussa kuin edellä tarkoitettussa maassa (ei-sopimusmaa).

Siitä, minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä henkilöön sovelletaan, säädetään EU- ja ETA-maissa työskentelevien ja yritystoimintaa harjoittavien sekä heidän perheenjäsentensä, siis myös apurahansaajien ja heidän perheenjäsentensä, osalta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 (EU:n sosiaaliturvan perusasetus) ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 987/2009 (EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetus). Myös Suomea sitovissa kahdenvälisissä sosiaaliturvasopimuksissa on omat sopimusmaita koskevat lainvalintasäännöksensä.

Edellä mainittujen asetusten ja sosiaaliturvasopimusten säännökset syrjäyttävät Suomen kansallisen lainsäädännön. Suomen kansallisen lainsäädännön säännökset eivät näissä tilanteissa ratkaise henkilön kuulumista Suomen sosiaaliturvaan. Apurahatyöskentelyn tapahtuessa EU- tai ETA-maassa, Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen ratkeaa EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen mukaisesti. Sosiaaliturvasopimusten perusteella ratkaistaan, kumman sopimuspuolen lainsäädäntöä sovelletaan sopimuksen kattamaan sosiaaliturvaan. Oikeus sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jääviin etuuksiin ratkaistaan sopimusmaassa tapahtuvan apurahatyöskentelyn aikana kuitenkin Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan.

EU- tai ETA-maahan tilapäisesti apurahalla työskentelemään lähtevä apurahansaaja kuuluu EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella lähtökohtaisesti sen maan sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen, jossa hän työskentelee. Tästä voidaan 12 artiklan 2 kohdan mukaan kuitenkin poiketa niiden henkilöiden

osalta, jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon enintään kahdeksi vuodeksi harjoittamaan samaa toimintaa, jota he ovat lähtömaassaan harjoittaneet. Tällöin apurahansaajalla tulee olla Eläketurvakeskuksen myöntämä todistus Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta (A1-todistus). A1-todistus osoittaa, että apurahansaaja on Suomessa vakuutettu MYEL:n mukaan ja hän kuuluu Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Jos edellytyksiä A1-todistuksen myöntämiseksi ei ole, apurahansaaja kuuluu työskentelymaansa sosiaaliturvan piiriin kyseisen maan sosiaaliturvaa koskevien säännösten mukaisesti.

EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 16 artiklan perusteella jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset tai niiden nimeämät laitokset voivat poiketa yllä mainittujen artikloiden soveltamisesta yhteisellä sopimuksella (poikkeuslupa). Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen osalta poikkeuslupaa haetaan ensisijaisesti Eläketurvakeskukselta. Poikkeusluvasta sovitaan yleensä kunkin henkilön osalta erikseen ja siitä sopimisen tulee olla kysymyksessä olevan henkilön edun mukainen. Poikkeusluvalla voidaan muun muassa sopia, että yli kahden vuoden ulkomaan työskentely on mahdollista pitää Suomen sosiaaliturvan piirissä. Vastaavasta poikkeuslupamenettelystä on määräykset sosiaaliturvasopimuksissa.

Ei-sopimusmaassa työskentelevän apurahansaajan kuulumisen Suomen sosiaaliturvan piiriin määräytyy Suomen kansallisen sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Tällöin sovellettavaksi tulee asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettu laki, (1573/1993; soveltamisalalaki). Oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ei määräydy soveltamisalalain perusteella apurahansaajan työskennellessä EU- tai ETA-maassa. Apurahatyöskentelyn tapahtuessa sosiaaliturvasopimusmaassa määräytyy oikeus sopimuksen soveltamisalan ulkopuolella oleviin etuuksiin kuitenkin soveltamisalalain perusteella.

Kun apurahansaaja lähtee työskentelemään ei-sopimusmaahan, apurahansaajan MYEL-vakuutus pysyy voimassa apurahalla työskentelyn ajan, jos hän soveltamisalalain perusteella kuuluu Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Soveltamisalalain mukaan

Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka pääasiallisesti oleskelee täällä. Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan soveltamisalain 4 §:n mukaan myös, jos Suomessa asuva henkilö tilapäisesti asuu ulkomailla ja ulkomailla oleskelun voidaan arvioida kestävän enintään yhden vuoden. Tämän säännöksen perusteella sosiaaliturvaan ei vaikuta enintään vuoden kestävä apurahatyöskentely ei-sopimusmaassa. Soveltamisalain 7 §:n mukaan Suomen sosiaaliturvan soveltamista jatketaan hakemuksesta myös yli vuoden ulkomailla oleskelevaan apurahansaajaan, jolla on kiinteät siteet Suomeen.

2.2 Nykytilan arviointi

2.2.1 Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttäminen

Apuraha myönnetään yleensä päätoimista apurahalla työskentelyä varten. Apurahan myöntäjä saattaa edellyttää, ettei apurahalla työskentelyn rinnalla saa olla muuta ansiotoimintaa. Useimmiten apurahalla halutaan turvata apurahansaajan toimeentuloa apurahalla työskentelyn ajaksi. Myönnetty apurahat ovat kuitenkin usein euromäärältään niin pieniä, että monet apurahansaajat joutuvat toimeentulonsa turvaamiseksi tekemään välillä myös muuta ansiotyötä. Kun apurahansaaja ottaa vastaan muun ansiotyön, hänen on apurahan myöntämisehtojen ja myös MYEL:n 10 b §:n mukaisesti ilmoitettava asiasta apurahan myöntäjälle. Yleensä apurahan myöntäjä keskeyttää apurahan maksamisen muun ansiotyön ajaksi. Käytännössä apurahalla työskentely siis keskeytyy siksi ajaksi, jonka apurahansaajan muu ansiotyö kestää. Lisäksi muu ansiotyö on osoittautunut yleisimmäksi syyksi, jonka vuoksi apurahalla työskentely keskeytyy.

MYEL:n 10 b §:n 2 momentissa ei mainita muuta ansiotyötä apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen keskeyttämisen syynä. Lisäksi jo vakiintuneena pidettävän ratkaisukäytännön mukaan muuta ansiotyötä ei voida myöskään rinnastaa lainkohdassa mainittuihin vakuutuksen keskeyttämisen syihin.

Apurahansaajan MYEL-vakuutus vahvistetaan aina määrääjäksi. Koska apurahansaajalle vahvistettua MYEL-vakuutusta ei ole voitu keskeyttää apurahansaajan muun ansiotyön vuoksi, tästä on käytännössä seurannut, että apurahansaajaa koskeva MYEL-vakuutamispäätös ja MYEL-vakuutus on pidetty voimassa vahvistetun vakuutusajan, vaikka apurahalla työskentely olisi tosiasiallisesti keskeytynyt vakuutuksen voimassaolon aikana. Toisaalta, kun apurahansaaja on muun ansiotyön päätyttyä jatkanut keskeytynyttä apurahalla työskentelyään, hänen MYEL-vakuutuksensa ei ole kattanut tätä jatkotyöskentelyä siltä osin, kun se on tapahtunut MYEL-vakuutuksen päättymisen jälkeen. Näin ollen apurahansaajan MYEL-vakuutus ei ole ollut voimassa koko sitä aikaa, jolloin apurahalla työskentely on tosiasiallisesti tapahtunut.

Apurahansaajan MYEL-vakuutukseen liittyy suoraan lain nojalla myös MATAL:n mukainen työtaturmaturva ja oikeus sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain mukaiseen päivärahaan. Apurahansaajalla on oikeus edellä mainittuun työtaturmaturvaan ja SVL:n mukaiselta omavastuuajalta maksettavaan päivärahaan ainoastaan sinä aikana, kun hänen MYEL-vakuutuksensa on voimassa. Lisäksi, koska SVL:n mukaiset ansiosidonnaiset päivärahaetuudet määräytyvät apurahansaajan MYEL-vakuutuksen perusteella, apurahansaajan SVL:n mukaisen päivärahan perusteena olevat MYEL-työtulot eivät kohdennu todellisen apurahalla työskentelyajan mukaisesti, kun apurahalla työskentely keskeytyy muun ansiotyön vuoksi.

Apurahansaajien neuvottelukunta on myös kiinnittänyt huomiota edellä kuvattuihin seikkoihin ja se on ehdottanut muun ansiotyön lisäämistä apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämisperusteeksi. Myös luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmä ehdotti samaa.

Edellä mainittujen syiden vuoksi apurahansaajan MYEL-vakuutus tulisi voida keskeyttää myös apurahansaajan muun ansiotyön vuoksi.

MYEL:n 10 b §:n 2 momentissa ei ole säännöstä siitä, kuinka kauan apurahansaajal-

le vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa huomioon otetun apurahalla työskentelyn pitäisi kestää, jotta apurahansaajan MYEL-vakuutus voidaan keskeyttää.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on ainakin kahdessa antamassaan päätöksessä (TELK/2549/3099/2009 ja TELK/2598/3007/2012) katsonut, että kysymyksessä olleiden apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen edellytykset eivät olleet, heille vahvistetuista MYEL-vakuutuksista huolimatta, täyttyneet tilanteessa, jossa apurahalla työskentely oli keskeytynyt ennen neljän kuukauden yhdenjaksoista apurahalla työskentelyä.

Ensin mainittu Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätös koski tilannetta, jossa apurahalla työskentely keskeytyi apurahansaajan muun ansiotyön vuoksi. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta määräsi Melan MYEL-vakuuttamaan vain työskentelyn keskeytymisen jälkeen jäljelle jääneen apurahalla työskentelyajan siitä lukien, kun apurahansaaja aloittaa apurahalla työskentelyn uudelleen. Päätöksessään Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta arvioi, että tätä oli pidettävä apurahansaajan sosiaaliturvan kannalta parempana ratkaisuna kuin MYEL-vakuutuksen jättämistä voimaan apurahalla työskentelyn aloittamisesta alkaen, koska apurahatyöskentelyn vakuutusajaksi kohdistuisi oikein apurahalla työskentelyn ajalta sen jälkeen, kun palkkatyö päättyi. Työeläkelaitosten muutoksenhakulautakunta ei kuitenkaan pitänyt muuta ansiotyötä laissa tarkoitettuna apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämisperusteena.

Toisessa tapauksessa Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta kumosi apurahansaajan MYEL-vakuutusmaksun maksuunpanon, koska apurahalla työskentely oli keskeytynyt apurahansaajan sairausloman vuoksi ennen neljän kuukauden apurahalla työskentelyä.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan edellä mainitut ratkaisut perustuivat osaltaan siihen, että MYEL:n mukaan apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen yhtenä edellytyksenä on, että apurahalla työskentely kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Jos apurahansaajille vahvistetut MYEL-vakuutukset joudutaan poistamaan Työeläke-

asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaisujen mukaisesti tilanteissa, joissa apurahalla työskentely keskeytyy ennen neljän kuukauden yhdenjaksoista työskentelyä, tästä aiheutuu takautuvasti heikennyksiä apurahansaajan sosiaaliturvaan. Apurahansaaja ei ole enää ansiosidonnaisen sosiaaliturvan piirissä siltä osin kuin MYEL-vakuutus poistetaan takautuvasti.

Apurahansaajien MYEL-vakuutuksien takautuvia poistamisia voitaisiin ehkäistä nykyistä paremmin, jos vakuutuksen keskeyttämistä koskevissa säännöksissä olisi nimenomainen säännös siitä, että vakuutus voidaan keskeyttää myös niissä tilanteissa, joissa apurahalla työskentely keskeytyy ennen neljän kuukauden yhdenjaksoista apurahalla työskentelyä. Näissä tilanteissa vakuutuksen keskeyttämisajankohdan pitäisi kuitenkin olla aikaisintaan neljän kuukauden kuluttua apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen alkamisesta. Tällöin apurahansaajalle vahvistettu MYEL-vakuutus olisi aina voimassa vähintään apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen edellytyksenä olevan vähintään neljän kuukauden yhdenjaksoisen apurahalla työskentelyajan. Mainittu aikaisin vakuutuksen keskeyttämisajankohta olisi tärkeää myös sen vuoksi, että MYEL-eläkejärjestelmän toimeenpanoa varten rakennetut tietojärjestelmät eivät tunnista alle neljän kuukauden MYEL-vakuutuksia.

2.2.2 Lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistäminen apurahansaajan MYEL-vakuutukseen

Voimassa olevan MYEL:n mukaan apurahansaajan MYEL-vakuuttamisessa voidaan ottaa huomioon vain sellainen apurahansaajalle myönnetty apuraha, jonka turvin apurahansaaja työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja jonka perusteella muodostettava MYEL-vuosityötulo on vähintään säädetyin vuosityötulo vähimmäismäärän, joka vuoden 2014 tasossa on 3 715,29 euroa. Kaikkien sellaisten apurahansaajalle myönnettyjen apurahojen, joiden perusteella sekä apurahalla työskentelyn kesto että vuosityötulo vähimmäismäärä täyttyvät, perusteella apurahansaajalle vahvistetaan kunkin apurahan osalta erikseen MYEL-

vakuutus edellyttäen, että muutkin apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen edellytykset täyttyvät. Siten apurahansaajalla voi olla apurahalla työskentelyn perusteella samanaikaisesti voimassa useampi kuin yksi MYEL-vakuutus.

Nykyisin siis kaikki sellainen apurahalla työskentely, joka työskentelyjakson lyhyiden tai muodostettavan vuotuisen MYEL-työtulon vähäisen määrän vuoksi ei täytä voimassa olevia vähimmäisvaatimuksia, jäävät apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen ulkopuolelle. Apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskevien säännösten voimaantumisen jälkeen Apurahansaajien neuvottelukunnan toimesta on pariin otteeseen selvitetty, onko edellä tarkoitettujen niin sanottujen lyhyiden apurahojen jättämisestä apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen ulkopuolelle aiheutunut apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen ja ansiosidonnaisen sosiaaliturvan osalta sellaisia ongelmia, jotka olisi syytä korjata lainsäädännöllisin toimenpitein.

Apurahansaajien neuvottelukunnan enemmistö on tehtyjen selvitysten perusteella katsonut, että erityisesti tilanteissa, joissa apurahansaaja työskentelee apurahan turvin tutkija- tai taitelijaryhmässä, lyhyiden apurahojen huomioon ottaminen apurahansaajalle vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa olisi apurahansaajan sosiaaliturvan kannalta perusteltua silloin, kun apuraha on myönnetty samaan työhön kuin apurahansaajan MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha ja kun apurahansaaja jatkaa lisäapurahalla tätä työtä keskeytyksittä. Myös luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmä piti perusteltuna, että lyhyet apurahat voitaisiin edellä tarkoitettussa tilanteessa ottaa apurahansaajan hakemuksesta huomioon apurahansaajan MYEL-vakuutuksessa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on poistaa apurahansaajien eläkejärjestelmässä havaittuja epäkohtia ja saattaa apurahalla työskentely nykyistä kattavammin ansiosidonnaisen sosiaa-

liturvan piiriin. Esityksen valmistelussa on lisäksi otettu huomioon muutosten tarkoituksenmukaisuus suhteessa muutoksilla saavutettaviin hyötyihin etuuksien tasossa verrattuna muutoksista aiheutuvien vakuutusmaksuvelvollisuuksien ja toimeenpanokustannusten lisääntymiseen.

Esityksessä ehdotettujen muutosten seurauksena apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen voimassaolo kohdistuisi nykyistä paremmin samalle ajalle, jona apurahansaaja tosiasiallisesti työskentelee vakuutuksessa huomioon otetulla apurahalla. Muutoksista seuraisi myös, ettei apurahansaajalle vahvistettua MYEL-vakuutusta tarvitsisi poistaa takautuvasti, jos apurahansaajan työskentely keskeytyy ennen kuin apurahalla työskentely on jatkunut yhdenjaksoisesti neljä kuukautta. Näin apurahansaajan ansiosidonnainen sosiaaliturva, jonka perustana on apurahansaajan MYEL-vakuutus, vastaisi nykyistä paremmin apurahansaajan todellista työskentelyaikaa apurahalla. Lisäksi vältyttäisiin apurahansaajien takautuvilta sosiaaliturvan menetyksiltä keskeyttämistilanteissa.

Ehdotuksella, jonka perusteella lyhyillä apurahoilla työskentely saatettaisiin tietyn edellytyksin apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen piiriin, pyritään parantamaan apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa.

Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla pyritään selkeyttämään apurahansaajien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttäminen

Esityksessä ehdotetaan, että apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen keskeyttämisperusteeksi lisätään muu ansiotyö. Muulla ansiotyöllä tarkoitettaisiin työtä, jota apurahansaaja tekee työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa taikka yrittäjänä. Kuten nykyistenkin keskeyttämisperusteiden kohdalla, apurahansaajalle vahvistettu MYEL-vakuutus keskeytettäisiin muun ansiotyön vuoksi vain, jos apurahalla työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi ja vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa huomioon otettua työskentelyjaksoa on vakuu-

tuksen keskeyttämisen jälkeen jäljellä vähintään neljä kuukautta. Vakuutus voitaisiin nykyiseen tapaan keskeyttää vain apurahansaajan hakemuksesta.

Apurahoja myönnetään erilaisin ehdoin esimerkiksi sen suhteen, voiko apurahalla työskentelyn aikana ottaa vastaan muuta ansiotyötä. Tämän vuoksi ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämisen edellytyksenä olisi, että apurahan myöntäjä on kirjallisesti hyväksynyt apurahalla työskentelyn keskeyttämisen.

Edellä olevaan vakuutuksen keskeyttämistä kokevaan ehdotukseen liittyen MYEL:n 10 b §:ään ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka mukaan tilanteissa, joissa apurahalla työskentely keskeytyy ennen neljän kuukauden yhdenjaksoista työskentelyä, apurahansaajan MYEL-vakuutus keskeytettäisiin vakuutuksen alkamisesta lukien neljän kuukauden kuluttua. Muutos selkeyttäisi nykyisin epäselvänä pidetyn tilanteen, tuleeko apurahansaajalle vahvistettua MYEL-vakuutusta koskeva päätös poistaa vai voidaanko vakuutus keskeyttää, jos apurahansaajan yhdenjaksoinen apurahalla työskentely keskeytyy ennen kuin työskentely on kestänyt neljä kuukautta. Näin välttyttäisiin apurahansaajien MYEL-vakuutusten takautuvilta poistamisilta eikä takautuvia sosiaaliturvan menetyksiä tulisi enää apurahalla työskentelyn keskeytymistilanteissa.

Tilanteissa, joissa apurahalla työskentely keskeytyy neljän kuukauden yhdenjaksoisen työskentelyn jälkeen, apurahansaajan MYEL-vakuutus keskeytettäisiin samoin kuin nykyisin työskentelyn keskeyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Kun apurahansaajan työskentely keskeytyy tilapäisesti, mutta vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset eivät muuten täyty, apurahansaajan vakuutus pysyisi voimassa sellaisena kuin se on alun perin vahvistettu.

MYEL:iin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 10 c §, jossa säädettäisiin apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä koskevasta menettelystä. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka koskisi kokonaan uutta menettelyä. Tämän säännöksen perusteella tilanteissa, joissa apurahansaajalle on myönnetty MYEL-vakuuttamisen edellytyk-

set täyttävä apuraha, mutta MYEL-vakuutusta ei ole ehditty vielä vahvistaa apurahansaajan hakiessa MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä ja vakuutuksen keskeyttämistä koskevat edellytykset muuten täyttyvät, Mela voisi MYEL:n 10 a §:n mukaisessa vakuutus päätöksessään suoraan ottaa huomioon työskentelyn keskeyttämisen MYEL:n 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti. Säännöksellä pyritään siihen, etteivät apurahansaajat joutuisi sosiaaliturvan osalta keskenään eri asemaan sen perusteella, onko heille jo ehditty vahvistaa MYEL-vakuutus vai ei, kun he hakevat vakuutuksen keskeyttämistä.

3.2.2 Lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistäminen apurahansaajan MYEL-vakuutukseen

Esityksessä ehdotetaan, että apurahansaajalle vahvistettuun MYEL-vakuutukseen voitaisiin apurahansaajan hakemuksesta tietyin edellytyksin yhdistää apurahansaajalle myönnetty uusi apuraha. Ehdotus koskisi sekä itsenäisesti apurahalla työskenteleviä apurahansaajia että tutkija- tai taiteilijaryhmässä apurahalla työskenteleviä.

Uuden apurahan MYEL-vakuutukseen yhdistämisen edellytyksinä olisi, että uuden apurahan myöntäjänä on sama taho kuin vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otetun apurahan myöntäjätaho ja että uusi apuraha on myönnetty samaan työskentelyprojektiin kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha. Lisäksi edellytettäisiin, että yhdistettävä apuraha on myönnetty samana päivänä tai sen jälkeen kuin vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha ja että apurahansaaja on hakenut yhdistämistä ennen yhdistettävällä apurahalla työskentelyn päättymistä.

Ehdotetun yhdistämisen edellytyksenä olisi myös, ettei yhdistettävä apuraha yksinään täyttäisi työskentelyjakson lyhyyden tai euromääränsä pienuuden vuoksi apurahansaajan MYEL-vakuuttamiselle säädettyjä edellytyksiä. Lisäksi yhdistettävällä apurahalla tapahtuvan työskentelyn tulisi jatkua keskeytyksittä vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa huomioon otettuun työskentelyjaksoon nähden tai sen tulisi tapahtua yhdenjaksoisesti osittain tai kokonaan samanaikaisesti vakuu-

tuksessa jo huomioon otetun työskentelyjakson kanssa. Lisäksi uudella apurahalla työskentelyn tulisi kestää yhdenjaksoisesti vähintään yhden kuukauden.

Lisäksi ehdotetaan, että edellä tarkoitetun lisäapurahan yhdistämisen voisi tehdä myös silloin, kun apurahansaajalle ei ole vielä ehditty vahvistaa MYEL-vakuutusta hänelle aiemmin tai samana päivänä myönnetyn apurahansaajan vakuuttamisvelvollisuuden täyttävän apurahan perusteella.

Lyhyiden apurahojen yhdistämisestä säädetäisiin MYEL:iin lisättäväksi ehdotetussa 10 d §:ssä. Koska lyhyiden apurahojen yhdistäminen olisi uusi apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskeva järjestely, MYEL:iin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 10 e §, jossa olisivat yhdistämistä koskevat menettelysäännökset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Ulkomailla työskentely

Jos apurahansaaja työskentelee EU- tai ETA-maassa ja hän keskeyttää apurahalla työskentelynsä muun ansiotyön vuoksi, tämä ulkomailla vastaanotettu muu ansiotyö tulee vakuuttaa EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 11 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan työskentelyvaltiossa. Vastaavana aikana apurahansaaja ei voi kuulua Suomen sosiaaliturvan piiriin. Tilanne on sama, jos apurahansaaja keskeyttää apurahalla työskentelyn sosiaaliturvasopimusmaassa ja aloittaa ansiotyön siinä maassa. Näin on myös nykytilanteessa ilman apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä koskevaa muutosehdotustakin. Edellä kuvattua tilannetta ei synny muiden MYEL-vakuutuksen keskeyttämissperusteiden vuoksi. Ainoastaan ansiotyö EU- tai ETA-maassa taikka sosiaaliturvamaassa siirtää apurahansaajan Suomen sosiaaliturvan piiristä työskentelymaan lainsäädännön piiriin.

Keskeytyksen jälkeistä apurahalla työskentelyjaksoa ei voida myöskään vakuuttaa Suomessa, koska apurahansaaja on kuulunut keskeytyksen ajan työskentelymaan sosiaaliturvaan. Keskeytyksen jälkeinen apurahalla työskentely kuuluu työskentelymaan lainsäädännön alaisuuteen, ja se, tuleeko tätä työs-

kentelyä vakuuttaa, riippuu kyseisen maan kansallisesta lainsäädännöstä.

Jos keskeytyksen jälkeinen apurahatyö halutaan vakuuttaa Suomessa, tulee apurahansaajan hakea siihen poikkeuslupaa ensisijaisesti Eläketurvakeskuksesta. Eläketurvakeskus voi sopia poikkeusluvasta työskentelymaan viranomaisen kanssa. Keskeytyksen jälkeinen apurahatyöskentely voidaan siis vakuuttaa MYEL:n mukaan Suomessa ainoastaan, jos työskentelyvaltion toimivaltainen viranomainen suostuu Eläketurvakeskuksen poikkeuslupapyyntöön. Jos poikkeuslupaan ei suostuta, apuraha tulee vakuuttaa työskentelymaan säännösten mukaan. Jos kysymyksessä olevan maan lainsäädännön mukaan apurahoja ei vakuuteta, jää apuraha kokonaan vakuuttamatta. Tähän tilanteeseen ei voida vaikuttaa Suomen kansallisella lainsäädännöllä.

Kun apurahalla työskentely keskeytyy ulkomaisen ansiotyön johdosta, henkilö siirtyy ulkomaan sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen siitä päivästä lähtien, kun hän aloittaa ulkomaisen ansiotyön. Jos MYEL-vakuutus jää tällöin alle 4 kuukauden pituiseksi, se joudutaan poistamaan kokonaan.

Eläkevakuutusrekistereistä saatujen tietojen perusteella voidaan arvioida, että apurahansaajista lähtee vuosittain työskentelemään EU- ja ETA-maihin yhteensä noin 200 henkilöä ja sosiaaliturvasopimusmaihin yhteensä noin 120 henkilöä.

Ei-sopimusmaassa työskentelyn osalta tilanne poikkeaa edellä kuvatusta. Kun apurahansaaja lähtee työskentelemään apurahalla ei-sopimusmaahan, soveltamisalain 7 §:n mukaan Suomen sosiaaliturvan soveltamista jatketaan hakemuksesta myös yli vuoden ulkomailla työskentelevään apurahansaajaan, jolla on kiinteät siteet Suomeen. Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisen jatkaminen on mahdollista vain, jos apurahansaajaan on sovellettu sosiaaliturvalainsäädäntöä jo välittömästi ennen ulkomailla tapahtuvaa apurahalla työskentelyä.

Jos apurahansaaja keskeyttää MYEL-vakuutuksensa muun ansiotyön vuoksi ei-sopimusmaassa, hän ei kuulu keskeytyksen jälkeen enää Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin, kun oleskelu ulkomailla

on kestänyt yli vuoden. Tällöin häntä ei voida myöskään vakuuttaa MYEL:n mukaan apurahatyöskentelyn jatkuessa keskeytyksen jälkeen. MYEL-vakuutuksen keskeyttämisen hakeminen ei kuitenkaan ole pakollista. Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen pysyessä voimassa, jatkuu myös oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan samanaikaisesta muusta ansiotyöstä huolimatta.

Soveltamisalain 7 §:n perusteella yli vuoden ajan päätoimisesti ulkomailla opiskeleva voi niin ikään hakemuksesta kuulua asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Myös opiskelijalta edellytetään sosiaaliturvaan kuulumista jo ennen opiskelujaksoa. Kansaneläkelaitoksen (Kela) soveltamiskäytännön mukaan EU- tai ETA-maassa opiskelevan on kuitenkin mahdollista päästä takaisin Suomen sosiaaliturvan piiriin, vaikka hän työskentelisi lyhyen aikaa opiskelujaksojen välissä ja oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan keskeytyy (esimerkiksi kesätyö). EU-lainsäädännön perusteella opiskelijaan sovelletaan työskentelyn ajan työskentelymaan sosiaaliturvalainsäädäntöä, eikä hän voi samanaikaisesti kuulua Suomen sosiaaliturvaan.

Koska apurahalla työskentely on opiskeleluun verrattavissa, ei olisi estettä sille, että soveltamisalain 7 §:n osalta apurahansaajiin sovellettaisiin samanlaista tulkintaa kuin opiskelijoiden kohdalla. Tällöin apurahansaajan olisi mahdollista lyhyen muun ansiotyön jälkeen ei-sopimusmaassa päästä takaisin Suomen sosiaaliturvan piiriin siitä huolimatta, että hän ei ole kuulunut sosiaaliturvaan välittömästi ennen apurahatyöskentelyä.

Vuosittain noin 50 apurahansaajaa on lähtenyt työskentelemään ei-sopimusmaahan. Suurin osa heille myönnettyistä apurahoista on myönnetty enintään vuoden työskentelyajalle. Niiden ei-sopimusmaihin lähtevien apurahansaajien määrän, joiden vakuutus keskeytyisi ulkomailla työsuhteen vuoksi kesken apurahakauden, arvioidaan olevan vähäinen. Kun lisäksi otetaan huomioon soveltamisalain kokonaisuudistuksen tarve, ei ole perusteltua tässä vaiheessa täsmentää soveltamisalakia yhden henkilöryhmän osalta, vaan noudattaa samanlaista tulkintaa kuin opiskelijoiden kohdalla. Ei-sopimusmaihin menevien apurahansaajien tilannetta kuitenkin

seurataan ja MYEL-vakuutuksen keskeyttämiseen liittyvät seikat tulee ottaa huomioon Kelan ja Melan apurahansaajille suunnatussa neuvonnassa.

Ehdotetusta apurahojen yhdistämisestä ei aiheutuisi ulkomaan tilanteissa sosiaaliturvan osalta ongelmia, koska yhdistettävän apurahan tulee jatkaa keskeytyksettä edellisen apurahan jatkoksi. Mela antaisi tällöin uuden päätöksen uudesta apurahasta. Lisäksi apurahansaajan tulisi hakea uutta A1-todistusta tai vastaavaa sosiaaliturvasopimuksen mukaista todistusta Eläketurvakeskuksesta jatkoajalle, jos on kysymys EU- tai ETA-maassa taikka sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelystä. Jos on kysymys ei-sopimusmaassa työskentelystä enintään vuoden kestävästä työskentelystä osalta, tulee apurahansaajan tehdä tästä työskentelystä ilmoitus Kelaan. Yli vuoden työskentelystä ei-sopimusmaassa tulee apurahansaajan hakea Kelasta päätöstä Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta. Jos apurahansaaja ei kuitenkaan hae Kelalta edellä mainittua päätöstä, on mahdollista, ettei apurahansaajan katsota kuuluneen koko apurahalla työskentelynsä aikana Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Apurahansaajien eläkevakuuttamista koskevat säännökset tulivat voimaan vuoden 2009 alusta. Tuolloin arvioitiin, että apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta apurahansaajien vakuutusmaksutulot ja niiden sijoittamisesta saadut tuotot kattavat apurahansaajien MYEL-eläkemenot noin 50 vuoden ajan. Apurahansaajien MYEL-vakuuttamisen osalta valtion rahoitusta arvioitiin tarvittavan noin 30 miljoonaa euroa vuoden 2088 paikkeilla, jos eläkemaksuista kertyvän rahaston vuotuinen tuotto olisi 4 prosenttia.

Esityksessä ehdotetuilla apurahansaajan eläkevakuutuksen keskeyttämistä koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän eläkemenoihin eikä valtion osuuteen vaikutuksia. Vakuutuksen keskeyttämisessä apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen vakuutusajan pituus pysyisi samana, mutta tämä vakuutus-aika jakautuisi kahdelle eri vakuuttamisjak-

solle vastaten nykyistä paremmin tosiasiallista apurahalla työskentelyä.

Ehdotukset lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistämisestä apurahansaajan MYEL-vakuutukseen mahdollistaisivat alle neljän kuukauden pituisten tai määrältään alle MYEL:n soveltamisalarajan suurusten apurahojen yhdistämisen apurahansaajan MYEL-vakuutukseen. Tällöin apurahansaaja saisi lisää MYEL-eläketurvaa, mutta hän myös maksaisi yhdistettävän apurahan perusteella lisää työeläkevakuutusmaksua. Apurahansaajien eläkevakuutusmaksutulot sijoitustuottoineen riittävät kattamaan apurahansaajien eläkevakuutusjärjestelmän eläkemenot vielä pitkälle tulevaisuuteen.

Mahdollisuus yhdistää olemassa olevaan vakuutukseen alle neljän kuukauden, mutta vähintään kuukauden, ajaksi myönnetty lisärahoitus samalta apurahan myöntäjältä, lisää vakuutusturvan piiriin kuuluvia työskentelykuukausia. Arviolta vuosittain olisi noin 100–200 tapausta, jossa yhdistämisen ehdot täyttyvät. Oletettavaa kuitenkin on, että yhdistämismahdollisuutta käyttäisi näistä korkeintaan puolet. Lisäksi on oletettavaa, että yhdistämisessä on lähes aina kyse vakuutuskauden pidentämisestä eikä työtulon tason

nostamisesta aiemmin vahvistetun vakuutuskauden osalta.

Keskimäärin yksittäinen tapaus toisi kaksi kuukautta lisää MYEL-vakuutettua apurahatyötä ja voidaan myös olettaa, että lisäturva noudattaisi alkuperäisen vakuutuksen työtulotasoa joka vuonna 2013 on ollut keskimäärin 21 000 euroa vuotuiseksi työtuloksi muutettuna.

Apurahansaajien keski-ikä on hieman alle 40 vuotta, joten alkavissa eläkkeissä uudistuksen vaikutus näkyy hitaasti. Vuosittain maksettavien eläkkeiden määrä ylittää saman vuonna perittävän maksutulon vasta vuoden 2050 jälkeen ja valtion rahoitusta eläketurvan maksamiseen arvioidaan tarvittavan aikaisintaan 2100-luvulla. Sijoitusten tuotto on ollut korkeampi kuin vuonna 2008 arvioitu tuotto ja myös eläkemenojen arvioidaan realisoituvan myöhemmin kuin vuoden 2008 arviossa. Ehdotetulla yhdistämisellä ei olisi edes pitkällä aikavälillä juurikaan valtion talouden kannalta merkitystä.

Oheisessa taulukossa on arvioitu yhdistämisestä aiheutuvia vaikutuksia vakuutusmaksutulon kasvun sekä eläkemenon kasvun osalta.

yhdistettäviä apurahoja kpl/v		50	100	200
maksutulon kasvu €/v	2015	21 000	43 000	86 000
	2025	28 000	57 000	114 000
	2050	48 000	97 000	194 000
	2115	175 000	350 000	700 000
eläkemenon kasvu €/v	2015	700	1 300	3 000
	2025	12 000	24 000	47 000
	2050	47 000	94 000	137 000
	2115	286 000	584 000	1 146 000

Vakuutuksen keskeyttämistä ja yhdistämistä koskevat ehdotukset lisääisivät jonkin verran toimeenpanotyötä ja -kustannuksia Melassa. Melan kohtuulliset hoitokulut apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta määräytyvät MYEL 135 a §:n mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa pe-

rusteet, joiden mukana lasketaan kohtuulliset hoitokulut. Ministeriön vahvistamien perusteiden mukaan apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta kohtuulliset hoitokulut määräytyvät apurahansaajien MYEL-vakuutuksien ja vakuutettujen apurahansaajien lukumäärän perusteella, joten edellä tar-

koitettu työmäärän lisäys ei vaikuttaisi eläkelaitokselle nykyisten hoitokuluperusteiden mukaan määrättävien hoitokulujen määrään.

Tapaturmavakuutusjärjestelmän osalta on osoittautunut, että apurahansaajan työssä on ollut yleisesti hyvin alhainen tapaturmaltaisuus. Vuosittain apurahansaajille on korvattu keskimäärin 15 työtapaturmaa. Korvausmeno kasvaisi ehdotettujen muutosten johdosta arviolta yhdellä tapaturmalla viidessä vuodessa.

SVL:n mukaiselta omavastuuajalta maksettujen Mela-sairauspäivärahojen kustannuslisäys olisi enintään muutamia satoja euroja vuodessa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän ja omavastuuajan päivärahojen osalta korvausmenojen kasvun arvioidaan muutosten johdosta olevan enintään 1 000 euroa vuodessa. Esityksellä ei siten arvioida olevan edellä tarkoitettujen Mela-päivärahojen eikä tapaturmajärjestelmän osalta juurikaan valtiontaloudellisia vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Esityksen valmistelussa on ollut mukana sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Mela sekä ulkomailla työskentelyn vaikutusten osalta myös Kela ja Eläketurvakeskus.

Esityksessä ehdotetut muutokset pohjautuvat luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvatyöryhmän ehdotuksiin, jotka koskevat apurahansaajien MYEL-vakuuttamista. Esityksen valmistelun yhteydessä työryhmän ehdotuksia on tarkasteltu myös perustuslain 6 §:n 1 ja 2 mo-

mentin yhdenvertaisuussäännösten näkökulmasta ja päädyttiin perustuslakivakiokunnan aiemmat kannanototkin huomioon ottaen siihen, ettei perusoikeusjärjestelmän kannalta katsottuna ollut riittäviä perusteita asettaa itsenäisesti apurahalla työskenteleviä apurahansaajia ja tutkija- tai taiteilijaryhmässä työskenteleviä apurahansaajia eri asemaan lyhyiden apurahojen MYEL-vakuuttamisen ja sitä kautta myös muun sosiaaliturvan osalta.

Esityksessä ehdotetut muutokset vastaavat pääosin luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työskentelevien sosiaaliturvatyöryhmän ja myös Apurahansaajien neuvottelukunnan ehdottamia muutoksia. Työryhmän ehdotuksista pyydettiin aikanaan lausunnot ja nämä lausunnot on otettu tarpeellisilta osin huomioon hallituksen esityksen valmistelussa. Koska esityksessä kuitenkin ehdotetaan myös eräitä sellaisia muutoksia, joihin edellä mainitussa työryhmässä ei otettu kantaa, esityksestä on sen valmistelun yhteydessä vielä pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Melalta, Eläketurvakeskukselta, Kelalta, Apurahansaajien neuvottelukunnalta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:lta ja Akavalta. Lisäksi valmistelun yhteydessä on pyydetty lausunnot myös Suomen Akatemialta, Taiteen edistämiskeskukselta sekä Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnalta. Saadut lausunnot on otettu huomioon esityksen valmistelussa ja esityksen perusteluja lyhyellä apurahalla työskentelyn yhdistämisestä apurahansaajan MYEL-vakuutukseen on lausuntojen johdosta täsmennetty.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Maatalousyrittäjän eläkelaki

10 b §. *Apurahansaajan vakuutuksen voimassaolo, keskeyttäminen ja päätyminen.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi siten, että otsikosta ilmenisi pykälän sisältävän myös vakuutuksen keskeyttämistä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin sanamuotoa tarkistettaisiin, mutta momentti vastaisi asiasisällöltään nykyistä momenttia.

Pykälän 2 momentissa on nykyisin apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä koskevat säännökset. Nämä säännökset jaettaisiin kahteen momenttiin niin, että pykälän 2 momentissa säädettäisiin edelleen vakuutuksen keskeyttämisen edellytyksistä ja pykälän 3 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, josta lukien vakuutus voitaisiin keskeyttää. Samalla vakuutuksen keskeyttämistä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin eräiltä osin.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuutuksen keskeyttäminen voisi tapahtua vain apurahansaajan hakemuksesta kuten nykyisinkin. Momentissa mainittaisiin nykyiseen tapaan myös ne apurahalla työskentelyn keskeytymisen syyt, joiden vuoksi apurahansaajalle vahvistettu MYEL-vakuutus voitaisiin keskeyttää. Nykyiset apurahalla työskentelyn keskeytymisen syyt säilyisivät entisellään. Lisäksi momenttiin lisättäisiin uutena apurahalla työskentelyn keskeytymissyynä muu ansiotyö. Muulla ansiotyöllä tarkoitettaisiin työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa tehtyä työtä sekä yrittäjätoimintaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka mukaan apurahansaajan MYEL-vakuutus voitaisiin keskeyttää myös siinä tapauksessa, kun apurahansaajan apurahalla työskentely keskeytyy momentissa mainitun syyn vuoksi ennen kuin yhdenjaksoinen apurahalla työskentely on kestänyt neljä kuukautta. Momenttiin lisättäisiin myös säännös, jonka perusteella vakuutuksen keskeyttämisen edellytyksenä olisi jatkossa se, että apurahan myöntäjä on

kirjallisesti hyväksynyt apurahansaajan työskentelyn keskeyttämisen. Muilta osin voimassa olevassa 2 momentissa säädetyt vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset säilyisivät asiasisällöltään muuttumattomina. Edellä tarkoitettujen muutosten vuoksi myös momentin rakennetta muutettaisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, josta lukien vakuutus keskeytetään. Kuten nykyisinkin, keskeytys myönnettäisiin pääsääntöisesti sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona apurahalla työskentely on keskeytynyt. Jos työskentely kuitenkin keskeytyy ennen kuin se on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta, vakuutus keskeytetäisiin aikaisintaan neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta. Tämän jälkimmäisen säännöksen tarkoituksena on turvata se, ettei työskentelyn tilapäinen keskeytyminen aiheuttaisi apurahansaajille vahvistettujen MYEL-vakuutuksien takautuvia poistamisia ja takautuvia sosiaaliturvamenetyksiä. Jos vahvistettu MYEL-vakuutus voitaisiin poistaa takautuvasti työskentelyn tilapäisen keskeytymisen johdosta sen vuoksi, ettei työskentely ole kestänyt yhdenjaksoisesti neljää kuukautta, esimerkiksi apurahansaajalle ennen työskentelyn keskeyttämistä sattunutta työtaturmaa ei voitaisi korvata. Ehdotetulla uudella säännöksellä on tarkoitus estää esimerkiksi edellä kuvatunlaiset tilanteet.

Voimassa olevan pykälän 2 momenttia aikoinaan säädettäessä tarkoituksena oli, että kun apurahansaajan työskentely keskeytyy tilapäisesti, mutta vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset eivät muuten täyty, apurahansaajan vakuutus pysyisi voimassa sellaisena kuin se on alun perin vahvistettu. Pykälään ehdotetuilla 2 ja 3 momenteilla pyritään myös selkeyttämään edellä mainittua vakuutuksen keskeyttämistä koskevia säännöksiä.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin asiasisällöltään muuttumattomina nykyisin pykälän 3 momentissa olevat säännökset apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen päättämisestä vakuutuksessa ilmoitettua päätymispäivää aikaisemmin. Tämän momentin

nojalla Mela voisi momentissa tarkoitetuissa tilanteissa joko apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella tarkistaa 10 a §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät täyty.

Pykälän 4 momentti koskisi ensinnäkin tilanteita, jossa apurahansaajan työskentely päättyy kokonaan, toisin sanoen vakuutuksessa huomioon otetulla apurahalla työskentely ei tule enää lainkaan jatkumaan. Säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tilanteisiin, joissa apurahalla työskentely keskeytyy tilapäisesti. Edellä sanottu koskisi myös tilanteita, joissa vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset apurahalla työskentelyn tilapäisestä keskeyttämisestä huolimatta eivät jostakin syystä täyty. Momentti koskisi myös tilanteita, joissa apurahansaaja ei olisi enää muusta syystä kuin apurahalla työskentelyn lopettamisen vuoksi MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Tällaisella muulla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi, että apurahansaaja on jäänyt työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle tai hän on täyttänyt 68 vuotta tai hän on tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkyvyttömäksi ja hänen MYEL:n 21 b §:n mukaisesti arvioitu työtulo olisi pienempi kuin 3 715,29 euroa vuodessa vuoden 2014 tasossa.

Pykälän 4 momentissa muulla syyllä tarkoitettaisiin myös tilannetta, jossa apurahansaaja ei olisi vakuuttamisvelvollinen sen vuoksi, että apurahansaajaan ei enää sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella tai sen vuoksi, ettei häneen sovellettaisi Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) nojalla, koska hän on lähtenyt muuhun kuin EU- tai ETA-maahan taikka sosiaaliturvasopimusmaahan työskentelemään. Jos apurahansaaja keskeyttäisi EU- tai ETA-maassa apurahalla työskentelyn kyseisessä maassa vastaanottamansa muun ansiotyön vuoksi ennen kuin apurahalla työskentely on kestänyt neljä kuukautta, EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen säännösten johdosta apurahansaajan MYEL-vakuu-

tusta ei voitaisi pitää voimassa edellä ehdotetun 10 b §:n 3 momentissa tarkoitettuun neljän kuukauden ajankohtaan asti työsuhteen rinnalla. Mainitun asetuksen mukaan muun ansiotyön vastaanottamisesta lukien tähän työhön ja myös apurahalla työskentelyyn sovelletaan työskentelymaan sosiaaliturvalainsäädäntöä. Tällaisessa tilanteessa apurahansaajalle ei voitaisi myöntää 10 b §:n 3 momentin mukaisesti MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä mainitun lainkohdan mukaisesta keskeyttämisajankohdasta lukien, vaan vakuutus olisi sen voimassaolon alusta alkaen päätettävä takautuvasti eli vakuutus tulisi poistaa kokonaan.

10 c §. *Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely.* Pykälässä säädetään nykyisin maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttamisesta. Pykälän nykyinen säännös ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan jäljempänä ehdotettuun uuteen 10 f §:ään ja siirrettävän säännöksen tilalle pykälään ehdotetaan otettavaksi apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskevat menettelysäännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan apurahansaajan olisi tehtävä vakuutuksen keskeyttämistä koskeva hakemus Melalle. Hakemuksessaan apurahansaajan olisi ilmoitettava apurahalla työskentelynsä keskeyttämisen syy ja arvio ajankohdasta, milloin hän keskeytyksen jälkeen tulee jatkamaan vakuutettavaa työskentelyään. Hakemuksensa yhteydessä apurahansaajan olisi esitettävä apurahan myöntäjän kirjallinen hyväksymisilmoitus apurahansaajan työskentelyn keskeyttämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, miten menetellään, kun apurahansaaja on jatkanut keskeyttämäänsä apurahalla työskentelyä. Apurahansaajan olisi viipymättä ilmoitettava Melalle työskentelyn uudelleen aloittamisesta. Ilmoituksen saatuaan Mela jatkaisi keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn uudelleen alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vakuutuksen keskeyttämisestä tilanteessa, jossa 10 a §:n mukaista vakuutusta ei ole vielä ehditty vahvistaa. Voimassa olevan MYEL:n mukaan apurahansaajalla on kolme kuukautta aikaa hakea MYEL-vakuutus apurahalla

työskentelyn alkamisesta lukien. Jos Melalle tulee apurahansaajan vakuutushakemus, jossa apurahansaaja jo suoraan ilmoittaa siitä, että hänen apurahalla työskentelynsä tulee keskeytymään, vakuutuksen keskeyttämistä koskeva asia voitaisiin ehdotetun momentin perusteella käsitellä vakuutus päätöksen antamisen yhteydessä suoraan samalla päätöksellä. Vakuutuksen keskeyttämiseen sovellettaisiin muilta osin 10 b §:n 2 ja 3 momentin sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä. Näin ollen apurahansaajan olisi esimerkiksi haettava keskeytystä ja esitettävä Melalle pykälän 1 momentissa edellytetyt selvitykset. Melan tulisi antamallaan vakuutus päätöksellä vahvistaa apurahansaajan vuotuinen työtulo sekä työskentelyaika 10 b §:n 3 momentin mukaiseen keskeytysajankohtaan asti sekä todeta päätöksellä jäljellä oleva vakuuttamisaika, joka tulisi vakuuttaa keskeytyksen jälkeen.

10 d §. *Apurahalla työskentelyn yhdistämisen vahvistettuun vakuutukseen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 d §, joka koskisi apurahalla työskentelyn yhdistämistä apurahansaajalle vahvistettuun MYEL-vakuutukseen. Pykälä sisältäisi poikkeuksen apurahansaajien eläkevakuuttamista koskevista periaatteista. Apurahansaajien eläkevakuutusjärjestelmässä kustakin apurahan myöntäjän myöntämästä vakuuttamisen edellytykset täyttyvästä apurahasta vahvistetaan erillinen MYEL-vakuutus. Ehdotetulla pykälällä ei ole tarkoitus muuttaa edellä mainittua apurahansaajien eläkevakuuttamisen periaatteita. Pykälällä on kuitenkin tietyissä tilanteissa tarkoitus mahdollistaa apurahan yhdistäminen apurahansaajalle jo vahvistettuun MYEL-vakuutukseen, jos yhdistettävän apurahan perusteella ei olisi mahdollista saada erillistä MYEL-vakuutusta.

Erityisesti työryhmässä tapahtuvaan apurahalla työskentelyyn liittyy tyypillisesti se, että rahoitus työryhmän tekemään työhön saadaan useista eri lähteistä ja rahoitusta myönnetään työryhmälle eri aikoina. Työryhmän vetäjä myöntää apurahoja työryhmässä työskenteleville apurahansaajille työryhmän saaman rahoituksen perusteella. Koko työryhmän saaman rahoituksen ajoittumiset voivat aiheuttaa sen, että työryhmässä työskenteleville apurahansaajille myönnetään välillä

apurahoja, jotka yksinään eivät täytä MYEL-vakuuttamisen edellytyksiä. Toisaalta myös itsenäisesti työskentelevien apurahansaajien osalta esiintyy tilanteita, joissa apurahan myöntäjä saattaa aikaisemmin myöntämänsä apurahan lisäksi myöntää apurahansaajalle kestoltaan alle neljän kuukauden pituisen apurahan esimerkiksi väitöskirjatyön tai taiteellisen työn loppuun saattamiseksi. Tällainen apuraha ei myöskään yksinään täytä MYEL-vakuuttamisen edellytyksiä. Jos apuraha olisi kuitenkin ollut jo alun alkaen mukana kyseisen apurahan myöntäjän alkupe-raisessä apurahapäätöksessä, se olisi otettu huomioon apurahansaajalle vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa. Yhdistämistä koskevilla säännöksillä on tarkoitus mahdollistaa se, että yhdistämisen kautta apurahan myöntäjän myöntämä samaa työtä koskeva lisäapuraha voitaisiin jälkikäteen ottaa huomioon apurahansaajalle jo vahvistetussa vakuutuksessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhdistämisen edellytyksistä. Yhdistämisen ensimmäinen edellytys olisi, että apurahansaaja on hakenut yhdistämistä. Yhdistäminen edellyttäisi myös, että yhdistettävä apuraha olisi myönnetty vakuutuksessa vahvistetun apurahan myöntämispäivänä tai sen jälkeen ja että apuraha olisi myönnetty apurahansaajalle samaan tieteellisen tutkimuksen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen kuin vahvistetussa vakuutuksessa huomioon otettu apuraha. Yhdistäminen voisi koskea sekä työryhmässä työskenteleville apurahansaajille myönnettyjä apurahoja että itsenäisesti työskenteleville apurahansaajille myönnettyjä apurahoja. Yhdistäminen edellyttäisi, että kysymyksessä olisi apuraha, joka on saatu samalta apurahan myöntäjältä kuin vahvistetussa MYEL-vakuutuksessa huomioon otettu apuraha. Työryhmässä työskentelevien apurahansaajien osalta apurahan myöntäjällä tarkoitettaisiin työryhmän vetäjää, joka jakaa apurahat työryhmässään työskenteleville apurahansaajille.

Tutkija- tai taitelijaryhmissä työskentelevien apurahansaajien kannalta säännös tarkoittaisi käytännössä sitä, että sekä samojen että eri apurahanmyöntäjien myöntämiä lyhyitä apurahoja voisi tulla yhdistettäväksi ryhmässä työskentelevän apurahansaajan

MYEL-vakuutukseen. Tämä johtuu muun muassa siitä, että saman myöntäjätahon lyhyitä apurahoja ei pystytä erottelemaan eri myöntäjien apurahoista tai se on kohtuuttoman hankalaa, kun työryhmän vetäjä jakaa tiettyyn työhön saatuja apurahoja työryhmässä työskenteleville apurahansaajille. Toisaalta apurahojen jakautuminen ja eri myöntäjätahon selvittäminen voisi olla vakuuttamisvelvollisen apurahansaajan kannalta ongelmallista, kun vakuutettava apurahatyö tehdään työryhmässä, jossa työryhmän vetäjä päättää työryhmän jäsenten osuudet apurahoista eikä apurahansaaja saa tarkkaa tietoa eri apurahojen myöntäjistä ja kunkin eri myöntäjän apurahan määrästä. Näiden syiden vuoksi yhdistettäessä tutkija- ja taiteilijaryhmässä työskentelevien apurahansaajien lyhyitä apurahoja vahvistettuun MYEL-vakuutukseen, apurahan myöntäjänä pidettäisiin kyseisen työryhmän vetäjää. Työryhmän vetäjä tulkittaisiin samaksi apurahan myöntäjäksi myös sellaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa, että ryhmän vetäjä vaihtuisi esim. sairauden tai muun syyn vuoksi kesken tietyn työn tai projektin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yhdistäminen edellyttäisi myös, että työskentely yhdistettävällä apurahalla jatkuisi keskeytyksettä vakuutuksessa huomioon otettuun työskentelyyn nähden. Työskentelyaika arvioitaisiin 10 a §:n 3 momentin mukaisesti. Mainitun säännöksen mukaan apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan ja päättyvän apurahapäätöksessä tai 141 b §:ssä tarkoitettussa ilmoituksessa mainitun työskentelyajan mukaisesti. Muussa tapauksessa apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan apurahansaajan ilmoittamana alkamispäivänä ja jatkuvan hänen ilmoittamaansa päättymispäivään. Apurahalla työskentelyn voidaan kuitenkin katsoa alkaneen aikaisintaan apurahan myöntöpäätöksestä lukien. Työskentelyn voitaisiin katsoa jatkuvan keskeytyksettä vakuutuksessa huomioon otettuun työskentelyyn nähden, jos yhdistettävällä apurahalla työskentely jatkuisi vakuutuksessa mainitun vakuutusajan päättymistä seuraavana arkipäivänä. Täten apurahalla työskentelyssä viikonlopun tai pyhäpäivien johdosta aiheutunut katkos ei estäisi työskentelyn yhdistämistä vahvistettuun vakuutukseen.

Yhdistäminen olisi mahdollista myös sellaisen apurahan osalta, jossa apurahalla työskentely tapahtuisi yhdenjaksoisesti kokonaan tai osittain samalla ajalla kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu työskentely. Säännöksessä mainittu tilanne koskisi erityisesti työryhmässä työskenteleviä apurahansaajia, joille saatetaan myöntää kesken työryhmän määräaikaisen hankkeen lisää apurahaa kokonaan tai osittain samalle ajalle kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu työskentelyaika on. Työskentelyaika uudella apurahalla voisi päättyä samana aikana kuin jo vahvistetussa vakuutuksessa tai se voisi jatkua vakuutuksessa vahvistetun työskentelyajan yli, jos apurahansaajan työskentely jatkuisi yhdenjaksoisena ilman keskeytyksiä. Työskentelyaika arvioitaisiin MYEL 10 a §:n 3 momentin mukaisesti.

Yhdistäminen voisi pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan kuitenkin koskea vain apurahoja, joilla työskennellään yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden ajan 10 a §:n 3 momentin mukaisesti arvioituna. Yhdistäminen edellyttäisi yhdistettävän apurahan määrän osalta lisäksi, että yhdistämisessä apurahansaajalle arvioitava vuotuinen MYEL-työtulo olisi koko vakuutusajalla vähintään 2 752,07 euroa vuodessa, mikä vuoden 2014 tasossa olisi 3 715,29 euroa. Yhdistettävällä apurahalla työskentelyn tulisi muutenkin täyttää MYEL-vakuuttamisen edellytykset eli apurahan tulisi olla Suomesta myönnetty ja yhdistettävällä apurahalla tapahtuvan työskentelyn tulisi kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.

MYEL-vakuutus päätös vaikuttaa apurahansaajan sosiaaliturvaan useissa eri sosiaalivakuutusjärjestelmissä. Lainvoimaista vakuutus päätöstä ei olisi tarkoituksenmukaista muuttaa yhdistämisen takia niissä tilanteissa, joissa myönnettyllä apurahalla työskentely jo yksin täyttäisi MYEL 10 a §:ssä säädetyt vakuuttamisen edellytykset. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 4 kohdassa todettaisiin yhdistämisen edellyttävän, ettei yhdistettävällä apurahalla työskentelystä voitaisi erikseen vahvistaa MYEL 10 a §:n mukaista vakuutusta ottaen huomioon, mitä MYEL 8 b §:n 2 ja 4 kohdassa säädetään. MYEL 8 b §:n 2 kohdassa on säännökset siitä, ettei MYEL koske apurahansaajan työtä, joka ei

ole jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun jälkeen yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. MYEL 8 b §:n 4 kohdan mukaan MYEL ei puolestaan koske apurahansaajan työtä ajalta, jona apurahansaajalle arvioitava vuotuinen työtulo on pienempi kuin 2 752,07 euroa vuodessa, joka vuoden 2014 tasossa on 3 715,29 euroa. Näin ollen vakuutukseen voitaisiin yhdistää apuraha, joka työskentelyajan keston osalta ei täytä MYEL-vakuuttamisen ehtoja tai apuraha, joka ei vuotuisesti MYEL-työtuloksi muutettuna täytä MYEL-vakuuttamisen edellytyksenä olevaa vuosityötulon vähimmäismäärää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten Mela tarkistaisi antamaansa vakuutus päätöstä yhdistämisen edellytysten täyttyessä. Apurahansaajaa koskevalla MYEL-vakuutus päätöksellä vahvistetaan apurahansaajan vuotuinen työtulo tietyille määräaikaiselle vakuutusajalle. Apurahansaajien osalta pääsääntöisesti menetellään lain 21 a §:n 3 momentin mukaisesti eli kullekin apurahalle vahvistetaan oma MYEL-vakuutus ja kustakin apurahasta muodostetaan erillinen MYEL-vuosityötulo. Vakuutuksen yhdistämistä koskevat säännökset olisivat erityissäännöksiä koskien vain apurahansaajalle samaan työhön saman myöntäjän taholta myönnettyjä apurahoja.

Pykälän 2 momentin mukaan yhdistämisen edellytysten täyttyessä Mela tarkistaisi apurahansaajalle vahvistettua MYEL-vakuutusta vuosityötulon osalta siten, että vakuutuksen työtulossa otettaisiin huomioon yhdistettävän apurahan määrä aikaisintaan yhdistettävän apurahan myöntöpäivästä lukien. Yhdistettävän apurahan työtulo määrättäisiin noudattaen 21 a §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä vuosityötulon määrittämisestä ja työskentelyaika määrättäisiin noudattaen 10 a §:n 3 momenttia. Täten yhdistettävästä apurahasta vähennettäisiin ensin apurahansaajan selvityksen perusteella 21 a §:n 2 momentin mukaiset hyväksyttävät kulut ja sen jälkeen apuraha muunnettaisiin vuotuisesti työtuloksi. Yhdistettävälle apurahalle arvioitu vuotuinen työtulo laskettaisiin yhteen MYEL-vakuutuksessa vahvistetun työtulon kanssa yhdistettävään apurahaan liittyvästä työskentelyajankohdasta lukien, kuitenkin aikaisintaan yh-

distettävän apurahan myöntöpäivästä lukien. Jos olisi kysymys työskentelyn jatkumisesta keskeytyksettä vahvistetun MYEL-vakuutuksen vakuutusajan jälkeen, vuosityötulo olisi vahvistetun vakuutusajan jälkeiseltä ajalta yhdistettävälle apurahalle määritetyn vuotuisen työtulon suuruinen. Yhdistämisen jälkeen apurahansaajan MYEL-vakuutus alkaisi edelleen samasta päivästä kuin alkuperäisessä vakuutus päätöksessä ja päättyisi yhdistettävällä apurahalla tapahtuvan työskentelyn päättymispäivään.

Koska yhdistäminen tehtäisiin vain apurahansaajan omasta hakemuksesta ja päätöksen voidaan katsoa olevan apurahansaajan edun mukainen sen johtaessa suurempaan ansioperusteiseen sosiaaliturvaan, Mela voisi MYEL 112 §:n 2 kohdan nojalla tarkistaa apurahansaajalle lainvoimaisesti vahvistettua MYEL-vakuutus päätöstä myös niissä tilanteissa, joissa työtulo tarkistettaisiin suuremmaksi jo MYEL 10 a §:n mukaisesti vahvistetun vakuutus päätöksen antamista edeltävältä ajalta, kuitenkin aikaisintaan yhdistettävän apurahan myöntöpäivästä lukien. Koska lisäapuraha voitaisiin yhdistää vain, jos se on myönnetty samana päivänä tai myöhemmin kuin apurahansaajan MYEL-vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha, vuosityötulo voisi yhdistämisen vuoksi muuttua aikaisintaan samasta päivästä alkaen kuin apurahansaajalle vahvistettu MYEL-vakuutus on alkanut.

10 e §. *Yhdistämistä koskeva menettely.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 e §, jossa säädettäisiin yhdistämiseen liittyvästä menettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhdistäminen tehtäisiin vain apurahansaajan hakemuksesta. Koska yhdistettävä apuraha ei yksinään täyttäisi MYEL-vakuuttamisen ehtoja, apurahan myöntäjällä ei ole lähtökohtaisesti velvollisuutta ilmoittaa Melalle tällaisesta apurahasta. Yhdistämisen tulisi kuitenkin tapahtua mahdollisimman nopeasti alkuperäisen MYEL-vakuutus päätöksen antamisen jälkeen, koska MYEL-vakuutus päätös on useissa eri sosiaalivakuutusjärjestelmissä apurahansaajien ansioperusteisen sosiaaliturvan perusteena. Tietyissä tilanteissa yhdistäminen aiheuttaisi MYEL-vakuutuksen työtulon muuttumisen takautuvasti. Tämä voisi puolestaan aiheuttaa muutostarvetta muissa so-

siaalivakuutusjärjestelmissä annettuihin päätöksiin, jotka perustuvat alkuperäiseen MYEL-vakuutus päätökseen. Maatalousyrittäjillä ja yrittäjillä vahvistetun MYEL- tai YEL-vakuutuksen työtulon takautuva tarkistaminen hakemuksesta ei ole mahdollista, vaan muutokset työtuloon tehdään aikaisintaan hakemuspäivästä lukien. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös, että apurahansaajan olisi haettava yhdistämistä Melalta ennen kuin hänen työskentelynsä yhdistettävällä apurahalla olisi päättynyt. Apurahansaajan olisi hakemuksessaan esitettävä päätös myönnetyn apurahan määrästä, selvitys apurahalla työskentelyajasta ja yhdistettävän apurahan liittymisestä samaan työhön kuin 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa MYEL-vakuutus päätöstä ei olisi vielä ehditty antaa apurahansaajan hakiessa yhdistämistä. Momentin mukaan Mela voisi 10 a §:n mukaista vakuutusta vahvistaessaan suoraan ottaa huomioon myös vakuutukseen yhdistettävän lisäapurahan, jos apurahansaajan MYEL-vakuuttamisen perusteena oleva apuraha täyttää 10 a §:ssä säädetty vakuuttamisen ehdot ja lisäapuraha täyttää myös yhdistämisen edellytykset. Tämä tarkoittaisi, että apurahansaajalle on myönnetty ensin apuraha, jonka perusteella hänelle voitaisiin vahvistaa MYEL 10 a §:n mukainen vakuutus ja lisäapurahan yhdistämisen edellytykset täyttyisivät 10 d §:n mukaisesti, jos Mela vahvistaisi ensin 10 a §:n mukaisen vakuutuksen. Lisäksi edellytettäisiin, että apurahansaaja on hakenut yhdistämistä 1 momentin mukaisesti. Yhdistämisen edellytysten olisi tarkoitus määräytyä kaikilta osin samalla tavoin kuin silloin, kun MYEL 10 a §:n mukainen vakuutus on jo ehditty vahvistaa. Säännöksen tarkoituksena on edistää sitä, että apurahansaajat hakisivat yhdistämistä mahdollisimman pian saatuaan tietää myönnetystä lisäapurahasta. Säännöksen tavoitteena on myös rajoittaa yhdistämisestä aiheutuvaa Melan toimeenpanotyötä.

10 f §. *Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 f §, johon siir-

rettäisiin nykyisen 10 c §:n säännös sellaisenaan.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksessä ehdotetaan MYEL:n muuttamista muun muassa siten, että apurahansaajalle myönnettyllä uudella apurahalla työskentely voitaisiin tietyin, tarkoin säädettyin edellytyksin yhdistää apurahansaajalle jo vahvistettuun MYEL-vakuutukseen. Tämän vuoksi maatalousyrittäjän eläkelain täytäntöönpanosta annetun asetuksen (1407/2006) 2 a §:ään tulisi lisätä uusi momentti, jossa säädettäisiin, kuinka apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun eräpäivät määräytyvät, kun uudella apurahalla työskentely yhdistettäisiin apurahansaajalle vahvistettuun MYEL-vakuutukseen. Tämän muutoksen pitäisi tulla voimaan samaan aikaan esityksessä ehdotetun lain kanssa.

3 Voimaantulo

Esityksessä ehdotettu laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2015. Apurahansaajan MYEL-vakuutuksen keskeyttämistä koskevia säännöksiä sovellettaisiin, kun apurahahalla työskentely keskeytyy 1 päivänä kesäkuuta 2015 tai sen jälkeen. Apurahan yhdistämistä koskevia säännöksiä sovellettaisiin, kun yhdistettävällä apurahalla työskentely alkaa 1 päivänä kesäkuuta 2015 tai sen jälkeen.

4 Säättämisjärjestys

Hallitus katsoo, että esityksessä ehdotetut muutokset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotetuilla muutoksilla ei heikennettäisi perustuslain mukaista perustoimeentulon turvaa eivätkä muutokset olisi muutenkaan ristiriidassa perustuslain kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 10 b ja 10 c §, sellaisina kuin ne ovat, 10 b § laeissa 990/2008 ja 357/2010 ja 10 c § laissa 990/2008, sekä *lisätään* lakiin uusi 10 d—10 f § seuraavasti:

10 b §

Apurahansaajan vakuutuksen voimassaolo, keskeyttäminen ja päätyminen

Edellä 10 a §:ssä tarkoitetun vakuutuksen voimassaolo jatkuu apurahansaajan muussa maassa kuin EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta tai työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) nojalla. Vakuutuksen voimassaolo jatkuu myös apurahansaajan EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta ja työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen määräysten nojalla.

Jos apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa huomioon otettu työskentely keskeytyy vähintään neljän kuu-

kauden ajaksi apurahansaajan muun ansio-työn taikka sairauden, kuntoutuksen, lapsen syntymän, alle kolmevuotiaan lapsen hoidon, asevelvollisuuden siviilipalveluksen tai näihin rinnastettavan muun syyn vuoksi, vakuutus voidaan apurahansaajan hakemuksesta keskeyttää. Vakuutus voidaan keskeyttää, vaikka apurahalla työskentely ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta. Vakuutuksen keskeyttämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä apurahan myöntäjälle ja tämä on kirjallisesti hyväksynyt työskentelyn keskeyttämisen; ja

2) vakuutuksen voimassaoloa on jäljellä vähintään neljä kuukautta siitä ajankohdasta lukien, josta vakuutus 3 momentin mukaan tulee keskeyttää.

Vakuutus keskeytetään 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona apurahalla työskentely keskeytyy. Jos apurahalla työskentely kuitenkin keskeytyy ennen kuin

se on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta, vakuutus keskeytetään neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta.

Vakuutuksen voimassaolo päättyy 10 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella ilmenee, että apurahansaaja on lopettanut 10 a §:ssä tarkoitettua työsken­ telyn tai jos hän ei enää muuten ole vakuuttamisvelvollinen. Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi selvityksen saatuaan tarkistaa 10 a §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät täyty.

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on haettava vakuutuksen keskeyttämistä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta. Hakemuksessa on ilmoitettava apurahalla työsken­ telyn keskeyttämisen syy ja arvio ajankohdasta, milloin apurahansaaja jatkaa vakuutuksessa huomioon otettua työsken­ telyä. Hakemuksen yhteydessä apurahansaajan on myös esitettävä apurahan myöntäjän kirjallinen hyväksymisilmoitus apurahansaajan työsken­ telyn keskeyttämisestä.

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työsken­ telyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työsken­ telyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työsken­ telyaikaa vastaavasti.

Jos 10 a §:ssä tarkoitettua vakuutusta ei ole ehditty vielä vahvistaa, mutta 10 b §:n 2 momentissa säädetty vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset muuten täyttyvät ja apurahansaaja on hakenut keskeyttämistä 1 momentin mukaisesti, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi 10 a §:n mukaista vakuutus­ päätöstä antaessaan suoraan ottaa huomioon myös työsken­ telyn keskeyttämisen 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti. Tällöin vakuutus-

päätöksessä on ilmoitettava myös keskeyt­ telyn jälkeen vakuutettava jäljellä oleva työsken­ telyaika.

10 d §

Apurahalla työsken­ telyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistettuun vakuutukseen voidaan apurahan­ saajan hakemuksesta yhdistää vakuutuksessa jo huomioon otettua apurahan myöntämispäivänä tai sen jälkeen myönnettyllä apurahalla työsken­ tely, jos

1) yhdistettävä apuraha on saatu samalta myöntäjältä kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha ja se on myönnetty saman tie­ teellisen tutkimuksen tekemistä tai taiteellisen toiminnan harjoittamista varten kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha;

2) yhdistettävällä apurahalla työsken­ tely 10 a §:n 3 momentin mukaisesti määräytyen jatkaa keskeytyksettä vakuutuksessa jo huomio­ otettuun työsken­ telyyn nähden tai se tapahtuu yhdenjaksoisesti kokonaan tai ositain samalla ajalla kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu työsken­ tely;

3) yhdistettävällä apurahalla työsken­ tely 10 a §:n 3 momentin mukaisesti määräytyen kestää yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden ja yhdistämisessä apurahansaajalle 2 momen­ tin mukaisesti määräytyvä vuotuinen työtulo on vähintään 2 752,07 euroa koko vakuutus­ ajan ja työsken­ tely muuten täyttää tässä lais­ sa säädetty vakuuttamisen edellytykset; ja

4) yhdistettävällä apurahalla työsken­ telyn perusteella ei voida erikseen vahvistaa 10 a §:n mukaista vakuutusta sen vuoksi, mitä 8 b §:n 2 ja 4 kohdassa säädetään.

Jos edellä säädetty yhdistämisen edellytykset täyttyvät, Maatalousyrittäjien eläkelaitos tarkistaa apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistettua vakuutusta työtulon osalta aikaisintaan yhdistettävän apurahan myöntö­ päivästä lukien siten, että vakuutuksessa ote­ taan huomioon yhdistettävän apurahan 21 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti määräytyvä vuotuinen työtulo noudattaen työsken­ telyajan osalta, mitä 10 a §:n 3 momentissa säädetään. Yhdistämisen jälkeen vakuutus alkaa samasta päivästä kuin 10 a §:n mukai-

sesti vahvistetussa vakuutuksessa ja päättyy yhdistettävällä apurahalla työskentelyn päättymispäivään.

10 e §

Yhdistämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on haettava 10 d §:n mukaista yhdistämistä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta ennen kuin hänen työskentelynsä yhdistettävällä apurahalla on päättynyt. Hakemuksessa on esitettävä yhdistettävän apurahan myöntämistä koskeva päätös, selvitys työskentelyajasta ja apurahan liittymisestä samaan työhön kuin 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa.

Jos 10 a §:n mukaista vakuutusta ei ole vielä ehditty vahvistaa, mutta yhdistämisen edellytykset muuten täyttyvät, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi suoraan vahvistaa apurahansaajalle vakuutuksen, jossa on otettu huomioon yhdistettävä apuraha siten kuin 10 d §:n 2 momentissa säädetään, jos

1) apurahansaajalle on ensin myönnetty apuraha, jolla työskentely voidaan vakuuttaa 10 a §:n mukaisesti;

2) yhdistämisen edellytykset täyttyvät 10 d §:n mukaisesti, jos 10 a §:n mukainen vakuutus 1 kohdassa tarkoitettua apurahasta vahvistettaisiin ensin; ja

3) apurahansaaja on hakenut yhdistämistä 1 momentin mukaisesti.

10 f §

Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen

Jos maatalousyrittäjä tekee myös tämän lain piiriin kuuluvaa työtä apurahansaajana, vakuutus maatalousyrittäjätoiminnasta ja työskentelystä apurahansaajana vahvistetaan erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 10 b §:n 2 ja 3 momenttia ja 10 c §:ää sovelletaan, kun apurahalla työskentely keskeytyy lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Jos apurahalla työskentely on keskeytynyt ennen tämän lain voimaantuloa, vakuutuksen keskeyttämiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 10 b §:n 2 momenttia.

Lain 10 d §:ää ja 10 e §:ää sovelletaan, kun työskentely yhdistettävällä apurahalla alkaa lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tässä laissa mainitut rahamäärät ja rajamäärät vastaavat työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetun palkkaker-toimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Sosiaali- ja terveysministeri *Laura Rätty*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 10 b ja 10 c §, sellaisina kuin ne ovat, 10 b § laeissa 990/2008 ja 357/2010 ja 10 c § laissa 990/2008, sekä *lisätään* lakiin uusi 10 d—10 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 b §

Apurahansaajan vakuutuksen voimassaolo ja sen päättyminen

Edellä 10 a §:n 3 momentissa tarkoitetun vakuutuksen voimassaolo jatkuu apurahansaajan muussa maassa kuin EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta ja työskentelystä huolimatta, jos häneen sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) nojalla. *Edellä tarkoitettun* vakuutuksen voimassaolo jatkuu myös apurahansaajan EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta ja työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen määräysten nojalla.

Jos apurahansaajalle vahvistetussa vakuutuksessa huomioon otettu työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi apurahansaajan sairauden, kuntoutuksen, lapsen syntymän tai alle kolmevuotiaan lapsen hoidon, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen tai näihin verrattavan syyn vuoksi ja apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä myös apurahan myöntäjälle, vakuu-

Ehdotus

10 b §

Apurahansaajan vakuutuksen voimassaolo, keskeyttäminen ja päättyminen

Edellä 10 a §:ssä tarkoitetun vakuutuksen voimassaolo jatkuu apurahansaajan muussa maassa kuin EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta tai työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) nojalla. Vakuutuksen voimassaolo jatkuu myös apurahansaajan EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa asumisesta ja työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen määräysten nojalla.

Jos apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa huomioon otettu työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi apurahansaajan *muun ansio-työn taikka* sairauden, kuntoutuksen, lapsen syntymän, alle kolmevuotiaan lapsen hoidon, asevelvollisuuden siviilipalveluksen tai näihin *rinnastettavan muun syyn vuoksi*, vakuutus voidaan apurahansaajan hakemuksesta

tus voidaan apurahansaajan hakemuksesta keskeyttää sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona apurahalla työskentely on keskeytynyt. Kun apurahansaaja keskeytyksen jälkeen aloittaa uudelleen apurahalla työskentelyn, vakuutuksen voimassaoloa jatketaan apurahansaajan hakemuksesta alkuperäisen vakuutus päätöksen mukaan jäljellä olevalle, vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle.

Vakuutuksen voimassaolo päättyy 10 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että apurahansaaja on lopettanut 10 a §:ssä tarkoitettua työskentelyn tai jos hän ei enää muuten ole vakuuttamisvelvollinen. Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi selvityksen saatuaan tarkistaa 10 a §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät täyty.

10 c §

Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen

Jos maatalousyrittäjä tekee myös tämän lain piiriin kuuluvaa työtä apurahansaajana, vakuutus maatalousyrittäjätoiminnasta ja työskentelystä apurahansaajana vahvistetaan erikseen.

keskeyttää. Vakuutus voidaan keskeyttää, vaikka apurahalla työskentely ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta. Vakuutuksen keskeyttämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä apurahan myöntäjälle ja tämä on kirjallisesti hyväksynyt työskentelyn keskeyttämisen; ja

2) vakuutuksen voimassaoloa on jäljellä vähintään neljä kuukautta siitä ajankohdasta lukien, josta vakuutus 3 momentin mukaan tulee keskeyttää.

Vakuutus keskeytetään 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona apurahalla työskentely keskeytyy. Jos apurahalla työskentely kuitenkin keskeytyy ennen kuin se on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta, vakuutus keskeytetään neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta.

Vakuutuksen voimassaolo päättyy 10 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella ilmenee, että apurahansaaja on lopettanut 10 a §:ssä tarkoitettua työskentelyn tai jos hän ei enää muuten ole vakuuttamisvelvollinen. Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi selvityksen saatuaan tarkistaa 10 a §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät täyty.

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämisestä koskeva menettely

Apurahansaajan on haettava vakuutuksen keskeyttämistä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta. Hakemuksessa on ilmoitettava apurahalla työskentelyn keskeyttämisen syy ja arvio ajankohdasta, milloin apurahansaaja jatkaa vakuutuksessa huomioon otettua työskentelyä. Hakemuksen yhteydessä apurahansaajan on myös esitettävä apurahan myöntäjän kirjallinen hyväksymisilmoitus apurahansaajan työskentelyn keskeyttämisestä.

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän

on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti.

Jos 10 a §:ssä tarkoitettua vakuutusta ei ole ehditty vielä vahvistaa, mutta 10 b §:n 2 momentissa säädetyt vakuutuksen keskeyttämisen edellytykset muuten täyttyvät ja apurahansaaja on hakenut keskeyttämistä 1 momentin mukaisesti, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi 10 a §:n mukaista vakuutuspäätöstä antaessaan suoraan ottaa huomioon myös työskentelyn keskeytymisen 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti. Tällöin vakuutus päätöksessä on ilmoitettava myös keskeytyksen jälkeen vakuutettava jäljellä oleva työskentelyaika.

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistettuun vakuutukseen voidaan apurahansaajan hakemuksesta yhdistää vakuutuksessa jo huomioon otetun apurahan myöntämispäivänä tai sen jälkeen myönnetyllä apurahalla työskentely, jos

1) yhdistettävä apuraha on saatu samalta myöntäjältä kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha ja se on myönnetty saman tieteellisen tutkimuksen tekemistä tai taiteellisen toiminnan harjoittamista varten kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu apuraha;

2) yhdistettävällä apurahalla työskentely 10 a §:n 3 momentin mukaisesti määräytyen jatkuu keskeytyksestä vakuutuksessa jo huomioon otettuun työskentelyyn nähden tai se tapahtuu yhdenjaksoisesti kokonaan tai osittain samalla ajalla kuin vakuutuksessa jo huomioon otettu työskentely;

3) yhdistettävällä apurahalla työskentely 10 a §:n 3 momentin mukaisesti määräytyen kestää yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden ja yhdistämisessä apurahansaajalle 2 momentin mukaisesti määräytyvä vuotuinen työtulo on vähintään 2 752,07 euroa

koko vakuutusajan ja työskentely muuten täyttää tässä laissa säädetyt vakuuttamisen edellytykset; ja

4) yhdistettävällä apurahalla työskentelyn perusteella ei voida erikseen vahvistaa 10 a §:n mukaista vakuutusta sen vuoksi, mitä 8 b §:n 2 ja 4 kohdassa säädetään.

Jos edellä säädetyt yhdistämisen edellytykset täyttyvät, Maatalousyrittäjien eläkelaitos tarkistaa apurahansaajalle 10 a §:n mukaisesti vahvistettua vakuutusta työtulon osalta aikaisintaan yhdistettävän apurahan myöntöpäivästä lukien siten, että vakuutuksessa otetaan huomioon yhdistettävän apurahan 21 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti määräytyvä vuotuinen työtulo noudattaen työskentelyajan osalta, mitä 10 a §:n 3 momentissa säädetään. Yhdistämisen jälkeen vakuutus alkaa samasta päivästä kuin 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa ja päättyy yhdistettävällä apurahalla työskentelyn päätymispäivään.

10 e §

Yhdistämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on haettava 10 d §:n mukaista yhdistämistä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta ennen kuin hänen työskentelynsä yhdistettävällä apurahalla on päättynyt. Hakemuksessa on esitettävä yhdistettävän apurahan myöntämistä koskeva päätös, selvitys työskentelyajasta ja apurahan liittymisestä samaan työhön kuin 10 a §:n mukaisesti vahvistetussa vakuutuksessa.

Jos 10 a §:n mukaista vakuutusta ei ole vielä ehditty vahvistaa, mutta yhdistämisen edellytykset muuten täyttyvät, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi suoraan vahvistaa apurahansaajalle vakuutuksen, jossa on otettu huomioon yhdistettävä apuraha siten kuin 10 d §:n 2 momentissa säädetään, jos

1) apurahansaajalle on ensin myönnetty apuraha, jolla työskentely voidaan vakuuttaa 10 a §:n mukaisesti;

2) yhdistämisen edellytykset täyttyvät 10 d §:n mukaisesti, jos 10 a §:n mukainen vakuutus 1 kohdassa tarkoitettua apurahasta vahvistettaisiin ensin; ja

3) apurahansaaja on hakenut yhdistämistä 1 momentin mukaisesti.

10 f §

*Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan
apurahansaajan vakuuttaminen*

Jos maatalousyrittäjä tekee myös tämän lain piiriin kuuluvaa työtä apurahansaajana, vakuutus maatalousyrittäjätoiminnasta ja työskentelystä apurahansaajana vahvistetaan erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 10 b §:n 2 ja 3 momenttia ja 10 c §:ää sovelletaan, kun apurahalla työskentely keskeytyy lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Jos apurahalla työskentely on keskeytynyt ennen tämän lain voimaantuloa, vakuutuksen keskeyttämiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 10 b §:n 2 momenttia.

Lain 10 d §:ää ja 10 e §:ää sovelletaan, kun työskentely yhdistettävällä apurahalla alkaa lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tässä laissa mainitut rahamäärät ja rajamäärät vastaavat työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetun palkkaker-toimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.